

Arról álmodok néha most is,
amivel akkor, minden éjjel,
Kovács Marci vörös arcával,

Amint a verések után
a padról, hol hasmánt feküdt
felpattan és vigyázban áll.

Akkor kezdődött csak az óra
s én a gyalázatot tanultam,
mért, mindig őt, mért sose engem?

Nevelt sokféle iskola,
sütöttek bélyeget szivemre,
de ennél nem volt főbb gyalázat.

A kötet költője még egy harmadik se-
regszemlét is tart. A forma fölötti se-
regszemlét. Mintha le akarna zárni
valamit és elindulna valami új felé. Es
ez az a terület, a jól, az ideálógiailag
megalapozott, élményileg is igaz mon-
danivaló megfogalmazása, ahol a leg-
több vitára ad alkalmat a kötet, ezen
a területen érték egyet legkevésbé
néhány verssel és sok képpel. A Se-
regszemle, a Láttátok-e, a Luxemburg
keriben bonyolultnak látszó és mégis
egyszerű műfaj: Szabadvers. Szélesen
hőmpölygő, gazdag jelzőjű sorok igény-
lik a nehéz, súlyos szavakat — és ez a
veszélyük. Nézzük a Seregszemlét: „vak
Kőbánya”, „bcros Budafok”, „vak
receség volt”, vagy az „Egészen közel a
szivemhez” című verset „szárnyas ten-
gerek”, „tömpére aszott föld” (nem
egyenlő a tőporódóttal) „rémületlen
éjék”. A sodró szóáradatban eltűnt a
tavasz értéke és csak hangulatuk iga-
zol valamit. Csak így érthető, hogy a
szavakra és világosságra olyan érzé-
keny Somlyó ezekben a versekben az
értelmileg is helytelen jelzők sorát zsú-
folja, ami a versek rovására megy. A
szabadversek — a lobogó pátosz szülte
hibák miatt talán minden dübörgésük
és drámaiságuk mellett is — leggyen-
gébb darabjai a kötetnek. Örökséget
vettek át és nem tesznek hozzá semmi
újat.

„Az 5 éves terv elé” ciklus három
verse program.

Ne verset akarj költeni,
zörgetve üres szavakat,
akard a tervünk sikerét! —
Akard a harcot, mely mienk
s jobb verseket fogsz költeni!

A költeményeket átszövik a termelés,
az osztályharc kérdései. De, és a költe-
mények legnagyobb értéke ez, nem sab-
lonosan, nem a mai magyar középszarű
lira szóvirágaival. Valamennyi kérdés
értékelésének döntő szempontja: ho-
gyan hat ez az emberre, az emberiség
fejlődésére.

Somlyó György intellektuális író. Ez
sok előnnyel jár, de veszéllyel is. Túl
száraz, túlátlátszó, a gazdag életnek
csupán vázát mutató lehet az ilyen köl-
tészet, ha nem szabadítja ki magát a
spekulálás rácsai közül, s nem sóhajt
fel szabadon, a tömegek hangján a tö-
megek dolgairól. A kötet versei bizo-
nyítják, hogy Somlyó maga is látja ezt
a veszélyt és föl akarja számolni. Az
albániai versek, Tyhonov üdvözlése, a
Pabló Nerudáról szóló ének mutatják
legjobban az érzelmek és ész hangjá-
nak egyensúlyát.

Része vagyok az izzó lüktetésnek,
melytől ifjodnak a vén világrészek;
tudom, mit kell tennem, hogyan, miként,
s ha bennem is van szikrája a dalnak,
nem óra hull már, hol sercen s

[kiahmva-
forró szivén viszi tovább a nép.

Az egész emberi magatartás forrósága
fűti át ezeket a verseket.

Somlyó György művészetének problé-
mái, mindnyájunk problémái. A dolgozó
népé s az új irodalom gazdagításában
fáradozó íróké is. Ezért a kötet mind-
nyájunk tanulsága és mindnyájunk
öröme. Fegyver, melynek megvan a
maga nem is jelentéktelen helye a
szocialista ember kialakításáért vívott
harcban. SZABOLCSI GÁBOR

MEDINSZKIJ: MAKARENKO ÉLETE ÉS PEDAGÓGIÁJA. (Hungária.)

E. N. Medinszkij szovjet akadémikus
neve már ismeretes nálunk, a szovjet
nevelésről; a Szovjetunió közművelődé-
séről szóló könyvei, tanulmányai már
magyarul is megjelentek.

Magyar nyelven legújában megjelent
könyve Anton Szemjonovics Makarenko-
ról, a szovjet nevelés klasszikusáról, a
szocialista nevelő mintaképéről szól. A
könyv teljes képet ad Makarenkoról,
végigvezet részletesen életrajzán, meg-
mutatja életművének egyes állomásait.
Anton Szemjonovics, a mázoló munkás
gyermeke már a cári időkben megismer-
kedett a forradalommal, a bolsevikokkal.

Az Októberi Szocialista Forradalmat, népe szabadságát megittasult örömmel fogadta s erejét, nevelői, szervezői tehetőségét a szovjet építés szolgálatába állította, 1920-ban szervezte meg Poltava mellett a Gorkij-telepet, ahonnan 1928-ban a Harkov melletti Dzerzsinszkij-kommunába ment. 1935-ben visszavonult a telep vezetésétől és megfogadva Gorkij tanácsát, írni kezdett, feldolgozta gazdag pedagógiai tapasztalatait. Közben megírta a nagy „pedagógiai hőskölteményt”, **Az új ember kovácsát**, legnagyobb hatású pedagógiai regényét, amely azóta a Szovjetunió határain túl is rohamosan elterjedt (megjelent francia, angol, spanyol, lengyel, cseh, német nyelven, a magyar fordítás 1947 óta kiadást ért meg). Moszkvai tartózkodása idején egymásután jelentek meg írásai, a **Szülők könyve**, az **Igor és társai** s igen sok cikke és tanulmánya, 1939-ben szünt meg ez a hatalmas munkabírású, állandóan tevékeny élet, vasutikocsiban halt meg hirtelen, amint egy írói üdülőből hazautazóban volt.

Medinszkij könyve nemcsak életrajz, kötele részletesen megismertet Anton Szemjonovics nevelési alapelveivel, módszereivel is, könyve egyik fejezete pedig Makarenko elveinek és eredményeinek mai aktualitásáról szól.

A haladó emberiség céljának megvalósítása, a szocializmus, kommunizmus építése ügyében Makarenko pedagógiai hagyatéka feltétlen jelentős és kiapadhatatlan forrás. A szovjet kormány Makarenko pedagógiai hagyatékának tanulmányozására és feldolgozására külön intézetet alapított, amelyet Anton Szemjonovics felesége és munkatársa, **Galina Sztahievna** vezet, aki társszerzője a **Szülők** könyvének s ő vezeti Makarenko pedagógiai hagyatékának feldolgozását, Medinszkij Makarenko könyvéhez is ő írt bevezetést.

Medinszkij Makarenko-monográfiája nem pótolhatja ugyan a nagy Makarenko-művek elolvasását, de hasznos olvasmány, amelyből egy hős szocialista nevelő arcélét ismerjük meg, aki „**ezrével adta a szovjet hazának a kiváló erőket s tízezrével a hőseket**”.

KIRÁLY JÓZSEF

NEMES LÁSZLÓ: KÉT VILÁG.
(Athenaeum.)

Nemes László arra vállalkozott, hogy regényében a kapitalizmus rothadó, embertelen világát szembeállítsa az épülő szocializmus világgal, mely nagy fejlődési lehetőségeket nyit a dolgozó tömegek számára.

Ez a szembeállítás elég jól sikerült egy kapitalista, marsalizált országban, Olaszországban, ahol a két erő közvetlen összeütközése a legpregnansabban mutatkozik meg.

A regénynek azonban komoly szerkezeti hibái vannak és ebből erednek politikai hibái is. A regény cselekménye öt országban játszódik le és ezek közül négy a kapitalista világ minél alaposabb megrajzolására szolgál s a könyvnek csak egyötöde foglalkozik a népi demokratikus Magyarországgal, tehát egy olyan országgal, melynek politikai és nemzetgazdasági bázisai pozitíven biztosítják a szocializmus építését, a két világ tehát nincsen egyensúlyban.

Az egyes színterek lazán vannak összekapcsolva, hiába irnak egymásnak levelet a palesztinai és a Magyarországon szereplő személyek, a regényt mégsem érezzük szervesen egynek. Sokkal jobban sikerült volna a regény, ha az író nem hagyja az eseményeket ennyire szétfolyni, gondolj a műművészi koncepciójára és ennek megfelelően szűkít le a teret, hol eseményeit lejátsszátja. Ezáltal a regénynek lesz tengelye, amely körül a leglényegesebb mozzanatok tisztán és élesen kikristályosodhatnak.

Ugyanez az aránytalanság mutatkozik meg az ábrázolás terén is. Vannak jól megfigyelt, jól megrajzolt típusok is, így George Lamby katonatiszt, Aldo Simonelli, Frank, Bertalozzi gróf, ezek a regény főerősségei. Azonban, ha az író szem előtt tartja azt a leninistálini elvet, amelyet Révai és Horváth Márton elvtársak egy nemrég lezárt irodalmi vitával kapcsolatosan olyan erősen hangsúlyoztak irodalmunk jövő fejlődésének főszempontjaként, mely szerint a szocialista irodalomnak mindig élen kell járnia, ami nemcsak azt jelenti, hogy a világ bármely irodalmával szemben a legmagasabbrendű erkölcsiséget képviseli, hanem azt is, hogy a szocialista ország határain belül a politikai, gazdasági élet fejlődésének vezérsíllaga, iránymutatója a jövő felé, tehát ne csak regisztrálja az eseményeket, hanem az író gondoljon mindig a mű nevelő hatására — nem esik abba a hibába, mint Nemes László, hogy a munkásalakok a legmostohabban ábrázolt alakjai a regénynek, különösen a magyarországi vezető munkástípusok meglehetősen egysíkúak, vértelenek.